

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№7(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 278 sahifa,
1-iyul, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	10
<i>Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtor qizi</i>	
Talabalarning xulqidagi devyatsiya darajasining yuqorilab ketishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillar.....	16
<i>Ergashev Jo'rabek Xalilovich</i>	
Zo'rvonlikka uchragan bolalarni va ularning oilalarini zo'rvonlikdan himoya qilishning normativ-huquqiy va ijtimoiy-psixologik asoslari.....	19
<i>Ergasheva Gullolaxon Nosirjon qizi</i>	
Tinglab tushunish kompetensiyasining psixolingvistik va pedagogik asoslari.....	24
<i>Jonbo'tayeva Maxarramxon</i>	
O'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasining kasbiy kompetentlik tizimidagi o'рни.....	27
<i>Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvini ta'minlashga xizmat qiluvchi zamonaviy kompleksni rivojlantirish.....	31
<i>Yunusov Mirsaid Xudayarovich, Istamova Sevdo Ashirqul qizi</i>	
Elektr tizimlari dinamik barqarorligini STEAM va Spiral (Regressus, Progressus) metodlari asosida o'qitish.....	35
<i>Safarov Xoliyor Sayyid Safar o'g'li</i>	
O'quvchilarda badiiy-estetik did va dizaynerlik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	39
<i>Norbutayeva Dilafuz Abdurasulovna</i>	
Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri.....	43
<i>Rahimova Nazokatxon Kasimjonovna</i>	
Model for Improving Students' Professional Competencies Based on Motivational Learning Approach.....	49
<i>Alibekova Mahzuna</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarining tarixiy tafakkurini shakllantirishning tuzilmasi va pedagogik komponentlari... 54	54
<i>Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich</i>	
Yengil atletika bilan shug'ullanuvchi 14-16 yoshli sportchi qizlarda mashg'ulotlar davomiyligi.....	59
<i>Oralova Bibixol Husniddin qizi, G'ulomova Maftuna Sayfulla qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda ingliz tilini o'yinlar orqali o'rgatish.....	64
<i>Ruzmetova D. A.</i>	
Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining axloqiy faoliyatini shakllantirishda pedagogik vositalarning imkoniyatlari.....	68
<i>Saydanova Dilafuz Sadirdinovna</i>	
Xorijiy tajribalar va zamonaviy yondashuvlar asosida tyutorlar kasbiy salohiyatini rivojlantirishda malaka oshirish tizimini takomillashtirish.....	75
<i>Ubaydullayev Zuxriddin Botirovich</i>	
Effective Classroom Activities for Developing Speaking Skills Among EFL Learners.....	79
<i>Akhmatova Munisa Orif qizi</i>	
Xalqaro va milliy baholash dasturlarini hisobga olgan holda boshlang'ich ta'lim mazmunini yangi ta'lim trendlari bilan boyitish.....	86
<i>Gulmira Abdullayeva, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarning shaxs identifikatsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-psixologik omillari.....	90
<i>Tojiboyeva Nodiraxon Tursunaliyevna</i>	
Analysis of the Methodology for Developing Students' Creative Thinking Competence Using Artificial Intelligence Tools Based on STEAM Educational Technologies.....	94
<i>Tursunaliyeva Nazokat Tokhir qizi</i>	

Oliy ta'lim muassasalarida e-Portfolio ma'lumotlarini markazlashmagan tarzda boshqarishning afzalliklari va muammolari	102
<i>Yusupova Dono Adambayevna, Jalolov Tursunbek Sadriddinovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv-tolerantlik haqidagi qarashlari tahlili	110
<i>Amangeldiyeva Adolat Ravshanbek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashning samarali shakl, metod va didaktik vositalari	115
<i>Go'zal Qurbonova</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda hayot xavfsizligi ko'nikmalarini shakllantirishning dolzarb pedagogik masalalari.....	121
<i>Muratova Munavvar O'rol qizi</i>	
Tarkibida toponimlar mavjud maqol va matallarning lingvomadaniy xususiyatlari va ularni o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	126
<i>Usmonova Zamira Jaxongirovna</i>	
Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda tassavur fenomenologiyasi	130
<i>Axmedova Shaxlo Shoxob qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi (haykaltaroshlik san'ati misolida).....	133
<i>Panayeva Maloxat Muminovna</i>	
Взаимосвязь склонности к сравнению внешности, интернет-зависимости и уровня притязаний у студентов-юношей	136
<i>Багдасарова Диана Левоновна</i>	
Роль каракалпакской народной национальной музыки в формировании духовно-нравственных качеств учащихся	141
<i>Зарымова Турсынай Бердибай кызы</i>	
A Review of the Literature on Stem Cells in Dentistry	145
<i>Ruziyeva Kamola Akhtamovna</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida estrada san'atini o'qitish masalalari (gitara cholg'usi misolida)	150
<i>Abdullayev O'tkir Sadullayevich</i>	
Talabalarda innovatsion kasbiy kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari	154
<i>Avezov Davronbek Soburovich</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi an'alarining zamonaviy ta'lim tizimidagi transformatsiyasi	158
<i>Erkaboyeva Nigora Shermatovna</i>	
Texnika va iqtisodiyot yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida ingliz tilini mustaqil o'rganishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	163
<i>Mamatqodirova Gulnigor Rustamjonovna</i>	
Yangi dunyoviy tartibotning shakllanishi jarayonida siyosiy taraqqiyot barqarorligi va xavfsizligini ta'minlash muammolari	168
<i>Nazarov Alisher Narimanovich</i>	
Ota-onasiz tarbiyalanayotgan o'smir o'g'il bolaning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	171
<i>Qodirov Jahongir Neymat o'g'li</i>	
Kutubxona muhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari.....	176
<i>Qosimova Xolida Nabiyevna</i>	
Jismoniy imkoniyati cheklangan maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish	179
<i>Raxmatullayeva Durdoni Fazliddin qizi</i>	
Personalized Approach to the Treatment of Generalized Periodontitis in the Prediction of Cardiovascular Complications Based on Salivary Proteomic Profiling.....	182
<i>Shodiev O. U., Nazarova N. Sh., Agababayan I. R.</i>	
O'smirlarda irratsional ustanovkalar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari	187
<i>Toshboltayeva Nodira</i>	
Роль интерактивного лингвокультурологического пространства в формировании лингвокультурной компетенции студентов национальных групп филологических направлений.....	191
<i>Рустамова Ферузахон Махмуджановна</i>	

Talabalarining darsdan tashqari vaqtda mustaqil ravishda jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishini shakllantirish	196
Dusanov Shuxrat Abdiraakovich	
Kutubxona muhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari	201
Qosimova Xolida Nabiyevna	
Jismoniy tarbiya darslarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik kompetensiyasini takomillashtirish mexanizmlari	205
Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich	
Oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni fanlararo integratsiya asosida shakllantirish	209
Allanazarova Dilobar Baxromovna	
"Alpomish" dostonida obrazlar nutqidagi pedagogik qarashlar	213
Boboqulova Aziza Adizovna	
Researching the Biochemistry and Physical Chemistry of Oral Fluid in Kids Who Are Acting Strangely	217
Eraliyeva Zulfiya Makhmudovna, Buzruzkoda Javohir	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini mikro matnlarni o'qitishga qaratilgan kognitiv metodlar	222
I. Matrasulova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirishda raqamli didaktik vositalardan foydalanish metodikasi	225
Komilova Dilnozaxon Abdulhayevna, Xoliqova Mubinabonu Jamoliddin qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida onomastik leksikani lingvokulturologik yondashuv asosida o'qitishning strategik-metodik asoslari	229
Mamatqulova Baxtixon Ravshanovna	
Raqamli matnlarning lisoniy va pragmatik xususiyatlari	232
Mashrapova Sevara Xabibovna	
Extensive Pelvic Ureteral Abnormalities and Reconstructive Operations in Patients	237
Mukhsinov Sardor	
Pedagogikada metodlardan foydalanish	241
Maxmudova Nargiz Djumaniyazovna	
Diqqat yetishmasligi giperaktivlik buzilishini davolash usullari	245
Otbasarova Umida Mexmonovna, Inogamova Rano Bahodirovna	
Talabalardagi sanogen tafakkurning psixologik xususiyatlarini empirik tadqiq etish masalasi	249
Tulyaganova Dilnoza Ulug'bek qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning xorijiy va milliy tajribasini qiyosiy tahlil qilish	253
Abdullayev Sherzodbek	
Context, Intention, and Meaning in English Language Teaching: Developing Pragmatic Awareness in Learners of English as a Foreign Language	256
Keldiyarova Shaxrizoda, Keldiyorova Mohlaroyim	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni steam yondashuvi yordamida og'zaki muloqotga o'rgatish mashqlar tizimi	267
Yunusova Malika Miralimovna	
Культурные и исторические коды франции в автобиографической прозе марселя паньоля	270
Рахманкулова Дилафруз Азимовна	
Трансформация роли преподавателя в условиях цифровизации высшего образования	274
Рахматова Нигина Исломовна	

OLIV TA'LIM TALABALARIDA KREATIV FIKRLASHNI FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA SHAKLLANTIRISH

Allanazarova Dilobar Baxromovna

Farg'ona viloyati Qo'qon shahri 7-bolalar musiqa va san'at maktabi
 "O'zbek xalq cholg'ulari" bo'limi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalari talabalarida kreativ fikrlash kompetensiyasini fanlararo integratsiya asosida shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari, pedagogik imkoniyatlari hamda amaliy mexanizmlari tahlil qilingan. Zamonaviy globallashtirish, raqamlashtirish va sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida oliy ta'lim tizimidan nafaqat kasbiy bilimlarga ega, balki nostandart vaziyatlarda innovatsion qarorlar qabul qila oladigan, tanqidiy va kreativ fikrlovchi mutaxassislarni tayyorlash talab etilmoqda. Shu nuqtai nazardan, kreativ fikrlashni rivojlantirish oliy ta'limning ustuvor vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda. Tadqiqotda kreativ fikrlashning pedagogik-psixologik mohiyati, uning tarkibiy komponentlari, rivojlanish bosqichlari hamda talabalarning ijodiy faoliyatini rag'batlantiruvchi omillar ilmiy manbalar asosida yoritilgan.

Kalit so'zlar: kreativ fikrlash, fanlararo integratsiya, oliy ta'lim, talaba shaxsi, kreativ kompetensiya, innovatsion ta'lim, integrativ yondashuv, STEAM ta'limi, dizayn fikrlash, muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, tadqiqot faoliyati.

Abstract: This article analyzes the theoretical and methodological foundations, pedagogical opportunities, and practical mechanisms for developing creative thinking competence among higher education students through interdisciplinary integration. In the context of rapid globalization, digitalization, and the advancement of artificial intelligence technologies, higher education institutions are expected to prepare not only professionally competent graduates but also individuals capable of making innovative decisions in non-standard situations and demonstrating critical and creative thinking.

Key words: creative thinking, interdisciplinary integration, higher education, student personality, creative competence, innovative education, integrative approach, STEAM education, design thinking, problem-based learning, project-based learning, research activity.

Аннотация: В данной статье проанализированы теоретико-методологические основы, педагогические возможности и практические механизмы формирования компетенции креативного мышления у студентов высших учебных заведений на основе междисциплинарной интеграции. В условиях стремительного развития процессов глобализации, цифровизации и технологий искусственного интеллекта система высшего образования должна готовить не только специалистов, обладающих профессиональными знаниями, но и способных принимать инновационные решения в нестандартных ситуациях, а также мыслить критически и творчески. В этой связи развитие креативного мышления рассматривается как одна из приоритетных задач современного высшего образования.

Ключевые слова: креативное мышление, междисциплинарная интеграция, высшее образование, личность студента, креативная компетентность, инновационное образование, интегративный подход, STEAM-образование, дизайн-мышление, проблемное обучение, проектное обучение, исследовательская деятельность.

KIRISH

XXI asr ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan asosiy talablardan biri talabalarda kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishdan iboratdir. Bugungi kunda iqtisodiyotning barcha sohalarida innovatsion yondashuv, nostandart qarorlar qabul qilish va yangi g'oyalarni ilgari surish qobiliyatiga ega mutaxassislarga ehtiyoj ortib bormoqda. Shu sababli oliy ta'lim tizimi talabalarning nafaqat bilimlarini, balki ijodiy va tanqidiy fikrlash salohiyatini ham rivojlantirishga yo'naltirilishi zarur. Kreativ fikrlash murakkab muammolarga yangi va samarali yechimlar topish, mavjud bilimlarni yangi vaziyatlarda qo'llash hamda innovatsion g'oyalarni yaratish qobiliyatini ifodalaydi. Bunday kompetensiyalarni shakllantirishda fanlararo integratsiya muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Fanlararo integratsiya turli fanlarga oid bilimlarni o'zaro bog'lash orqali talabalarda tizimli va kompleks fikrlashni rivojlantiradi.

Tadqiqotning maqsadi oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni fanlararo integratsiya asosida shakllantirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash va samarali metodlarini asoslashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kreativ fikrlash insonning mavjud bilim va tajribalariga tayangan holda yangi g'oyalar yaratish, muammolarga noodatiy yondashish, nostandart qarorlar qabul qilish hamda innovatsion mahsulotlar ishlab chiqish qobiliyatini ifodalaydi. Zamonaviy mehnat bozori sharoitida kreativlik nafaqat san'at va madaniyat sohalarida, balki texnika, muhandislik, iqtisodiyot, pedagogika, tibbiyot va axborot texnologiyalari kabi barcha yo'nalishlarda muhim kasbiy sifat sifatida qaralmoqda. Shu sababli oliy ta'lim tizimida kreativ fikrlashni rivojlantirish bo'yicha samarali pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqish dolzarb ilmiy muammolardan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda xalqaro tashkilotlar tomonidan kreativ fikrlashning ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati alohida ta'kidlanmoqda. Xususan, OECD tomonidan ishlab chiqilgan XXI asr kompetensiyalari modelida kreativ fikrlash tanqidiy fikrlash, hamkorlik va kommunikativ kompetensiyalar bilan bir qatorda asosiy tayanch kompetensiya sifatida e'tirof etilgan. Shuningdek, UNESCO tomonidan ilgari surilgan "Future of Education" konsepsiyasida ham yoshlarni innovatsion faoliyatga tayyorlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida ko'rsatilgan.

Kreativ fikrlashni shakllantirish masalasi pedagogika va psixologiya fanlarida uzoq yillardan buyon tadqiq etib kelinmoqda. J. Gilford, E. Torrance, H. Gardner, R. Stenberg, M. Csikszentmihalyi kabi olimlar kreativlikning nazariy asoslarini ishlab chiqqanlar. Ularning ilmiy qarashlarida kreativlik shaxsning yangi g'oyalarni yaratish, muammolarni original tarzda hal etish va mavjud bilimlarni yangi vaziyatlarga moslashtirish qobiliyati sifatida talqin etiladi. Mazkur tadqiqotlar kreativ fikrlashning shakllanishi ta'lim muhiti, motivatsiya, mustaqil faoliyat va integrativ bilimlar bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi.

Bugungi kunda kreativ fikrlashni rivojlantirishning samarali yo'llaridan biri sifatida fanlararo integratsiya yondashuvi alohida e'tibor qozonmoqda. Fanlararo integratsiya turli fanlar mazmunini o'zaro uyg'unlashtirish, bilimlar o'rtasidagi aloqadorlikni ta'minlash hamda murakkab muammolarni kompleks tahlil qilish imkonini beruvchi pedagogik yondashuvdir. Integratsiya natijasida talabalarda alohida fanlar doirasidagi bilimlarni umumlashtirish, turli nuqtayi nazarlarni solishtirish va yangi bilimlarni mustaqil ravishda yaratish imkoniyatlari kengayadi.

An'anaviy ta'lim tizimida fanlar ko'pincha bir-biridan alohida o'qitiladi. Bu esa talabalarda fragmentar bilimlarning shakllanishiga sabab bo'lishi mumkin. Fanlararo integratsiya esa bilimlarning yaxlit tizimini yaratishga xizmat qiladi. Talaba muayyan muammoni hal qilish jarayonida bir vaqtning o'zida pedagogika, psixologiya, axborot texnologiyalari, matematika, iqtisodiyot yoki boshqa fanlarga oid bilimlardan foydalanadi. Natijada murakkab masalalarni turli nuqtayi nazardan ko'rib chiqish va innovatsion yechimlar ishlab chiqish imkoniyati paydo bo'ladi.

Oliy ta'lim amaliyotida fanlararo integratsiya STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvi, loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning), muammoli ta'lim (Problem-Based Learning), dizayn fikrlash (Design Thinking), tadqiqotga yo'naltirilgan ta'lim hamda raqamli texnologiyalar vositasida amalga oshirilmoqda. Mazkur yondashuvlar talabalarning ijodiy faolligini oshirish, tanqidiy va kreativ fikrlashini rivojlantirish, kasbiy vaziyatlarni modellashtirish hamda innovatsion faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda nazariy va empirik metodlardan foydalanildi. Nazariy metodlar sifatida pedagogik, psixologik va metodik adabiyotlarni tahlil qilish, umumlashtirish, taqqoslash hamda tizimlashtirish usullaridan foydalanildi.

Empirik metodlar quyidagilarni o'z ichiga oldi:

- pedagogik kuzatish;
- suhbat va so'rovnoma;
- kreativ topshiriqlarni bajarish natijalarini tahlil qilish;
- fanlararo integratsiyaga asoslangan amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish;
- ta'lim natijalarini qiyosiy tahlil qilish.

Tadqiqot jarayonida STEAM ta'limi, loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning), muammoli ta'lim (Problem-Based Learning), Design Thinking hamda tadqiqotga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining kreativ fikrlashni rivojlantirishdagi samaradorligi o'rganildi.

Kreativ fikrlashni baholash mezonlari sifatida quyidagi ko'rsatkichlar belgilandi:

1. G'oyalar soni (fluency);
2. Fikrlash moslashuvchanligi (flexibility);

3. Yangilik yaratish qobiliyati (originality);
4. G'oyalarni rivojlantirish darajasi (elaboration).

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonida talabalar murakkab muammolarni hal qilishda yuqori faollik namoyon etadilar. Integrativ mashg'ulotlar talabalarning nazariy bilimlarni amaliy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Masalan, pedagogika, psixologiya va axborot texnologiyalari fanlarini integratsiyalash orqali talabalar ta'lim muammolariga innovatsion yechimlar ishlab chiqishga muvaffaq bo'ldilar. STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan topshiriqlar esa talabalarning texnologik, analitik va kreativ kompetensiyalarini bir vaqtning o'zida rivojlantirishga xizmat qildi.

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

- talabalar tomonidan ilgari surilgan yangi g'oyalar soni ortdi;
- muammolarni yechishda alternativ yondashuvlardan foydalanish darajasi oshdi;
- jamoaviy hamkorlik va kommunikativ kompetensiyalar rivojlandi;
- mustaqil tadqiqot olib borish ko'nikmalari shakllandi;
- kreativ fikrlashning moslashuvchanlik va originallik ko'rsatkichlari yaxshilandi.

Fanlararo integratsiya natijasida talabalar turli fanlar o'rtasidagi bog'liqlikni anglay boshladilar. Bu esa ularda tizimli fikrlash va innovatsion faoliyatga tayyorlik darajasini oshirdi. Shuningdek, sun'iy intellekt vositalari, raqamli platformalar va interaktiv texnologiyalar kreativ fikrlashni rivojlantirishning qo'shimcha omili sifatida namoyon bo'ldi. Talabalar ChatGPT, virtual laboratoriyalar va raqamli taqdimot vositalaridan foydalangan holda ijodiy loyihalar ishlab chiqdilar.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda fanlararo integratsiyaning yuqori pedagogik samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Integrativ yondashuv talabalarning ijodiy faolligi, mustaqil fikrlashi, muammolarga innovatsion yondashuvi hamda kasbiy kompetensiyalarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois oliy ta'lim muassasalarida fanlararo integratsiyaga asoslangan o'quv dasturlarini keng joriy etish, STEAM texnologiyalaridan foydalanish, loyiha va tadqiqot faoliyatini kuchaytirish hamda sun'iy intellekt vositalarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish maqsadga muvofiqdir. Bu esa raqobatbardosh, kreativ va innovatsion fikrlaydigan mutaxassislarni tayyorlashning muhim omili hisoblanadi.

Shu bilan birga, oliy ta'lim amaliyotida kreativ fikrlashni rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan ishlar yetarli darajada tizimlashtirilmaganligi, fanlararo integratsiyaning metodik imkoniyatlari to'liq o'rganilmaganligi hamda kreativ kompetensiyalarni baholash mezonlarining takomillashtirilishga muhtojligi ushbu muammoning dolzarbligini yanada oshirmoqda. Mazkur holat fanlararo integratsiya asosida kreativ fikrlashni shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tadqiq etishni taqozo etadi.

Tadqiqotning maqsadi oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni fanlararo integratsiya asosida shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari, metodlari va samarali mexanizmlarini aniqlash hamda ularning ta'lim jarayonidagi samaradorligini asoslashdan iborat.

Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri ekanligini tasdiqladi. Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va innovatsion iqtisodiyot sharoitida faoliyat yuritadigan mutaxassis nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarga, balki muammolarni ijodiy hal etish, yangicha g'oyalar yaratish va nostandart vaziyatlarda samarali qarorlar qabul qilish kompetensiyalariga ham ega bo'lishi zarur. Shu sababli kreativ fikrlashni rivojlantirish masalasi oliy ta'lim mazmunini takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqot davomida kreativ fikrlashning pedagogik-psixologik mohiyati, uning tarkibiy komponentlari hamda talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilindi. Kreativ fikrlashning g'oyalar oqimining tezligi, moslashuvchanlik, originallik va takomillashtirish kabi komponentlari talabaning kasbiy va shaxsiy rivojlanishida muhim o'rin tutishi aniqlandi. Mazkur sifatlar zamonaviy mutaxassisning raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, fanlararo integratsiya asosida kreativ fikrlashni shakllantirish talabalarning intellektual salohiyatini rivojlantirish, innovatsion faoliyatga tayyorlash hamda zamonaviy mehnat bozori talablariga mos raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashning muhim omili hisoblanadi. Kelgusida mazkur yo'nalishda

kreativ kompetensiyalarni baholash mezonlarini takomillashtirish, sun'iy intellekt asosidagi integrativ ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqish va ularning pedagogik samaradorligini eksperimental tadqiq etish istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. (2020-yil 23-sentyabr, O'RBQ-637-son1). O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi (Lex.uz).
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2019.
3. G'oziyev E. G'. (2010). Oliy maktab psixologiyasi. Toshkent: "O'qituvchi". (Talabalar bilish faoliyati va tafakkuri xususiyatlari).
4. Torrance, E. P. (1974). Torrance Tests of Creative Thinking: Norms-Technical Manual. Bensenville, IL: Scholastic Testing Service.
5. Guilford, J. P. (1967). The Nature of Human Intelligence. New York: McGraw-Hill.
6. Bogoyavlenskaya D. B. (2002). Psixologiya tvorcheskix sposobnostey. – Moskva: Akademiya. (Intellektual faollik va kreativlik motivatsiyasi tahlili).
7. Kaufman, J. C., & Sternberg, R. J. (Eds.). (2010). The Cambridge Handbook of Creativity. Cambridge University Press. (Zamonaviy ijodkorlikni integrativ baholash yondashuvlari).
8. Do'stmuhamedova Sh. A. va boshq. (2013). Yosh davrlari va pedagogik psixologiya. Toshkent: "Fan va texnologiya".
9. Ostonov Sh. (2021). "Ta'limda innovatsion va integrativ yondashuvlar muhimligi". Zamonaviy ta'lim jurnali, 4(101), 12–18-betlar.
10. Treffinger, D. J., Young, G. C., Selby, E. C., & Shepardson, C. (2002). Assessing Creativity: A Guide for Educators. The National Research Center on the Gifted and Talented.
11. Xoliqov A. A. (2011). Pedagogik mahorat. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. – Toshkent: "Iqtisod-moliya". (Pedagogik diagnostika va o'qituvchi malakasi masalalari).
12. Ergashev I., & Qurbonov A. (2022). Oliy ta'lim muassasalarida talabalar kognitiv faoliyatini baholashning zamonaviy usullari: E-portfolio texnologiyasi. Oliy ta'lim taraqqiyoti jurnali, 2(3), 45–52.

1 <https://lex.uz/docs/-5013007>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.